

petru demetru popescu

Istoria românilor pentru
mintea și inima copiilor.

NEMURITORII

PROZĂ

CORECTBooks

Petru Demetru POPESCU

**ISTORIA ROMÂNILOR
PENTRU MINTEA ȘI INIMA
COPILOR**

vol. I: NEMURITORII

Editura Virtual

2011

ISBN(e): 978-606-599-756-1

Avertisment

Acest volum digital este prevăzut cu sisteme de siguranță anti-piratare. Multiplicarea textului sub orice formă, este sancționată conform legilor penale în vigoare.

Cuprins

DRAGI COPII ȘI TINERI,	2
I. CUM A FOST ATUNCI, LA ÎNCEPUT?.....	4
VORBEȘTE PĂMÂNTUL?	5
VREMEA PIETREI	6
BIRUINȚA ASUPRA MAMUȚILOR.....	8
LEGENDA SAU POVESTEA FOCULUI?	9
PROMETEU ADUCE OAMENILOR FOCUL (DIN LEGENDELE GRECILOR).....	10
PIATRA, LEMNUL SAU OSUL?.....	12
SE AJUNGE LA GINTĂ.....	14
NUME ȘI SENTIMENTE.....	15
SEMNUL DE LA CIOCLOVINA.....	16
ARCUL ȘI SĂGEATA LUI.....	18
INVENȚIA AGRICULTURII.....	22
GUSTUL PENTRU FRUMOS	24
DAR SCRIEREA?	25
VREMEA METALELOR	27
GÂNDITORUL.....	28
VRĂJITORUL.....	30
FAURUL A ARS	31
BUCURIILE SE ÎNMULȚESC.....	32
ȘI DOAR PRIN LUPTĂ.....	33
„TARE CA FIERUL”.....	34
APARIȚIA MONEDEI.....	35
CÂND ȘI CUM A APĂRUT MONEDA?	36
II. POPORUL TRACO-GETO-DAC.....	37
ACELAȘI NEAM – ACEEAȘI LIMBĂ.....	38
NEMURITORII.....	39
“ROBIA ÎNSEAMNĂ MOARTE. LIBERTATEA – NEMURIRE”.....	40

DARIUS ȘI CĂMILA SALVATOARE.....	43
IUBEAU PĂTIMAȘ LIBERTATEA	45
O POVESTE MAI DEOSEBITĂ.....	46
NU SE TEMEAU DE NIMENI.....	47
NEMURITORUL ZALMOXIS.....	49
LANURILE DE GRÂNE.....	58
VITEAZUL ȘI ÎNȚELEPTUL DROMIHETE	60
DARURILE	62
FIUL LUI DROMIHETE	63
LEGEA OSPEȚIEI	65
BUREBISTA.....	69
RIDICAT PE BRAȚE DE LUPTĂTORI.....	70
“VIN CELȚII, BUREBISTA!”	74
DUHURILE PĂDURII.....	81
DECENEU – MARELE PREOT, MÂNA DREAPTĂ A LUI BUREBISTA.....	88
SFATUL LUI DECENEU.....	89
GRECUL ACORNION.....	91
MOARTEA VULTURULUI DAC	93
MARELE REGE BUREBISTA.....	97
DECENEU – CONTINUATORUL	98
VITEJII PETRODAVEI.....	99
HOTĂRÂREA ÎNȚELEAPTĂ A REGELUI SCORILO	107
III. ACELE RĂZBOAIE FĂRĂ ÎNVINȘI	
RIVALUL LUI DECEBAL	109
SOLI DE PACE	112
RIVALUL CEL ALES AL LUI DECEBAL	119
TRIMISUL LUI DECEBAL	121
CAPUL DE LUP.....	123
ÎNTÂMPLĂRI ALE LUPTEI.....	125
SARMISEGETUZA REGIA.....	129
ZOR CEL VITEAZ	131

CHIAR INIMA PĂMÂNTULUI DAC	133
LEGENDARA LOR NEMURIRE.....	137
BIBLIOGRAFIE.....	143

Copiilor și tinerilor dar și părinților și bunicilor și tuturor educatorilor din România de azi și de mâine

“SPAȚIUL CARPATIC” a fost Țara țărilor ce urmau să plămădească ROMÂNIA. A fost nucleul alcătuitor al «EUROPEI VECHI», leagănul civilizațiilor dintâi și impuls inițial al «Facerii Lumii».

(Virgil Vasilescu, Simboluri patrimoniale)

DRAGI COPII ȘI TINERI,

azi, când valorile naționale și însăși existența unor națiuni întregi, cu Statele lor naționale, sunt puse în mare primejdie de forțele răului, forțe care și-au propus să domine nu numai planeta Pământ; azi, într-o lume în care bolnavii de putere au pornit să distrugă mii și milioane de vieți, să dezintegreze și practic, să distrugă State naționale, pentru a-și asigura dominația mondială, speranțele noastre se îndreaptă către voi, pentru renașterea Binelui și a Păcii, în folosul, cu adevărat, al Oamenilor, al tuturor Oamenilor.

Națiunea traco-geto-dacă, ai cărei urmași suntem și noi, românii-și sunt și frații noștri din Balcani, crucificați, la această cumpănă dintre milenii, de forțele răului – a fost o națiune a bunei înțelegeri și a bunei conviețuirii. A vrut întotdeauna să-și întregească și să-și reîntregească Pământul străbun și Neamul care l-a locuit dintotdeauna. N-a pornit să cotopească pe nimeni, niciodată! Dar care continuu și-a apărat, a fost nevoită să-și apere munca, valorile, pământul și însăși propria ființă, împotriva atâtor migrații și invazii.

Vă punem în mână cartea de față – vouă, dar și părinților și bunicilor voștri și fraților voștri mai mari – pentru a vă convinge de acest adevăr, pe care apoi să-l apărați împotriva tuturor minciunilor, venite mai de jos sau mai de sus, mai din lăuntru sau mai din afară.

Rămâneți atașați valorilor naționale! Păstrați-le, înmulțiți-le, aduceți-le în fericită întrecere cu valorile altor națiuni. Aveți ce păstra și apăra. Nu ascultați de cei care ne vorbesc de rău și nici de cei care prea cu ușurință ne vorbesc de bine; o fac pentru a ajunge să ne domine mai repede.

Știm din istorie, din izvoarele ei de mare valoare și, fără falsă modestie, care nu ne servește la nimic, simțim cu întreaga noastră ființă că suntem un popor de creatori de valori, între popoarele de creatori de valori ale lumii, potrivit forțelor de distrugere, ale răului. Să ne păstrăm încrederea în noi și să ne facem fiecare datoria, Om cu Om și generație cu generație.

Pregătiți-vă pentru a fi demni de strămoșii traco-geto-daci. Amintirea lor, prezența lor în gând și în suflet ne dă speranță și forță. Cum spunea poetul nepereche al românilor, Mihai Eminescu:

„Și ne simțim mari, puternici,
numai de-i gândim pe ei!”

Sarmisegetuza Regia, cu Sfântul Munte Dacic, să ne fie simbol al unității naționale, speranță și poruncă, azi și peste veac, pentru întregirea și reîntregirea Neamului.

Cum zice o poetă de azi, Mariana Strunga, și noi cu ea să zicem, mai punând și din sufletul nostru o vorbă, două:

„Veniți la Sfântul Munte Dacic,
De ori și unde, să veniți,
O, frați români de pretutindeni,

Căci Dumnezeu ne vrea uniți!

Nu pot hotare să despartă

Ce-a plămădit chiar Dumnezeu:

Națiunea traco-geto-dacă

Ce-și suie seva-n Neamul meu!”

Conf. univ. dr. G.D. ISCRU

I. CUM A FOST ATUNCI, LA ÎNCEPUT?

Istoria poporului român a fost scrisă mai întâi pe câmpurile de bătălie, stropită cu sângele străbunilor și bunilor noștri. Mărturie stau oasele care au înălbit câmpurile și locurile ce s-au numit Văi Albe și Rovine. Această istorie frământată vine însă de departe, din străvechimea miilor de ani.

Dar cum arătau oare cei mai vechi oameni care au trăit pe aceste meleaguri? Cum arătau locurile în care și-au purtat zilele și anii? Înainte însă de a întreba documentele, singurele în măsură să stabilească adevărul, să încercăm a ne gândi la o societate omenească lipsită de invențiile civilizației moderne puse în slujba omului. O asemenea imagine nu poate fi țesută decât prin închipuirea noastră, necesară uneori pentru ca acolo unde documentul tace să intervină spiritul născocitor. Oamenii acelor vremuri nu smulseseră naturii tainele ei cele mari: exista doar lumina soarelui și, dacă vrem, și cea palidă a lunii și sclipirile stelelor; numai păsările cerului aveau darul și puterea zborului; și doar peștii apelor cunoșteau spațiul adâncurilor; sistemul de comunicare la distanță era viul grai, care, oricât de puternică ar fi fost vocea, nu se putea auzi mai departe de o aruncătură de praștie. Și mai ales nu putea fi scurtat prin nimic timpul de străbateră a uriașelor întinderi. Omul, înainte de a fi inventată roata (nu mai vorbim de motor), măsura spațiul geografic trecând prin istorie cu pasul său neobosit, mai iute sau mai încet, pentru a ajunge în sfârșit unde voia. Și era de fapt o vreme când nimic nu apucase a se înfiripa și a se desluși cum trebuie. Curajul omului era înfrânt de forțele naturii dezlănțuite, cărora, necunoscându-le tainele, se pleca sub lovitura lor sălbatică: nu putea ridica baraje și diguri în calea apelor care se revărsau să-l înghită cu lăcomie; era descoperit în fața furtunilor, descărcările electrice incendiau și mistuiau cu necruțare întinse păduri iar cu forța de atunci nu le puteau stinge flăcările pentru a le salva de la pieire.

Totuși, omul era înțelept și prevăzător. Se deosebea tot mai mult de celelalte animale și căuta cu fiecă zi, cu fiecare an, cu fiecare deceniu (10 ani) sau secol (100 de ani) să le depășească și să-și dovedească superioritatea sa, ca om.

VORBEȘTE PĂMÂNTUL?

Dar nu putem rămâne la un astfel de tablou văzut cu ochii minții, ci simțim nevoia de a ne întreba iarăși cum vor fi arătat oamenii acelor vremuri, ce reprezentau ei în fapt la începutul istoriei? S-au întrebat și arheologii, oameni de știință minunați, care neobosiți și cu pasiune scormonesc pământul pentru a răspunde la această întrebare. Vorbește însă pământul cel atât de tăcut și de monoton? Descoperind în măruntaiele lui, prin săpături arheologice, urmele de viață ale trecutului îndepărtat, arheologii au demonstrat un mare adevăr: că pământul păstrează în straturile lui urme ce ne deslușesc prea bine cum a fost odată; ei scot la lumină unelte, arme, podoabe, îmbrăcăminte, morminte sau obiecte de cult. Toate acestea și multe altele ne dezvăluie modul cum arătau cei mai vechi oameni, cu ce se ocupau și chiar și ce sentimente și gânduri aveau.

Pretutindeni, în toate regiunile globului pământesc, s-au ivit arheologi care au făcut pământul să vorbească. Ei au scris astfel, prin descoperirile lor, cartea privitoare la viața laolaltă în care omul de atunci a trăit și pe care o numim societatea primitivă, adică prima societate omenească. La noi, la sfârșitul secolului al XIX-lea, o echipă de arheologi, condusă de profesorul Grigore Tocilescu, ce poate fi socotit părintele arheologiei românești, a început această grea dar atât de nobilă și interesantă muncă, de a aduce la lumina zilei urmele trecutului nostru. De atunci s-au adăugat mereu generații de arheologi iar această însemnată știință ajutătoare pentru istorie a înregistrat progrese simțitoare.

Ce a reușit până acum arheologia? Mai întâi, ea a reușit să demonstreze că din timpuri străvechi aceste meleaguri au fost locuite permanent de o populație care a făurit bunurile materiale și spirituale necesare dezvoltării societății omenești. Este de fapt ceea ce numim continuitate de viață și de civilizație. Căci punând pământul să vorbească, arheologii au descoperit noi și noi urme ale trecutului, au aflat mai multe despre oamenii acelor vremuri. Dar au și putut demonstra că viața a curs pe aceste meleaguri fără întrerupere.

De un mare interes a fost preocuparea de a cunoaște începuturile acestei îndelungate evoluții omenești. Până nu demult, limita cea mai îndepărtată în timp, 600.000 de ani î.Hr. sau poate mai mult, socotită după cele mai vechi urme găsite de arheologii români, se fixase asupra centrului de viațuire umană de pe valea Dârjovului (jud. Olt) și apoi Racovița (jud. Sibiu). Aici s-au găsit bolovani de râu ciopliți la unul din capete în scopul obținerii unui vârful ascuțit sau unei muchii tăioase. Dar știința arheologiei a adus noi și multe mărturii. Astfel, s-au descoperit la Bugiulești, în Oltenia, oase de animale sparte intenționat, ceea ce poate să însemne existența omului primitiv ce ar fi acționat asupra lor pentru a-și făuri unelte mai bune. În acest caz începuturile vieții omenești, ale societății și ale istoriei la Dunăre și Carpați, ar data încă de acum un milion sau chiar două milioane de ani. Ne putem da astfel seama că din cele mai vechi timpuri teritoriul patriei noastre a fost locuit de oameni.

VREMEA PIETREI

Mult timp, la începuturile existenței lor, oamenii își făureau uneltele din piatră. Astfel încât era pe drept cuvânt o vreme a pietrei. Asta nu înseamnă că, treptat, ei nu își vor perfecționa aceste unelte. Mai mult decât atât, vor trece la folosirea lemnului și a osului și tot în scopul de a-și îmbunătăți tehnica făuririi uneltelor.

Deci ne putem iarăși imagina că această vreme a pietrei, a primilor oameni ce își vor fi început existența lor prin aceste locuri ale noastre, cu unul sau două milioane de ani în urmă, presupune a ne gândi și la condiții naturale deosebit de favorabile vieții pe care le oferea “Vechea Europă”, căci așa a fost numită aria geografică a sud-estului european.

Nu e mai puțin adevărat că și natura este supusă în timp la numeroase prefaceri. La începuturile ei, omenirea trăia în condițiile unei clime calde. Răcirea treptată a climei a acționat fără îndoială asupra naturii însăși. Sau cataclismele, câte le-a cunoscut omenirea, au adus mari schimbări pe scoarța pământului. Apa însăși în curgerea ei a constiuit o forță care cu dinți pătrunzători a ros pământul și a trecut mai departe. Și, firește, pe deasupra tuturor, curgea timpul, pe care vechii greci îl socoteau zeu atotputernic și-l numeau Cronos. Ne-am obișnuit chiar a vorbi despre carii timpului care macină și prefac totul, care nu țin nimic în loc. Și pașii lui Cronos sunt neadormiți. Ei se confundă cu însuși mersul spre înainte al istoriei, în clipe, ore, zile, săptămâni, luni, ani, decenii, secole și milenii, ere, epoci, înseamnă curgerea voinicească a timpului!

Totul s-a schimbat. Dar nu într-atât încât să fie total modificat un mediu geografic care din cele mai vechi timpuri a oferit oamenilor condiții bune de viață: munți împăduriți păstrând în măruntaiele lor zăcăminte naturale de preț, dealuri și câmpii roditoare, ape răcoroase și păduri seculare. Nu de la început însă oamenii au știut să le folosească pentru a-și îmbunătăți traiul zilnic. În vremea pietrei ei nu erau stabili. Încă nu erau cultivatori, pentru a se lega mai mult de un pământ anume. Pentru hrana zilnică ei culegeau ce le ieșea în cale și era bun de mâncat. Sentimentul pământului nu exista de vreme ce îl găseau pretutindeni în peregrinările lor. Piatra o găseau pretutindeni pentru a-și dura din ea unelte. Mergeau așadar dintr-un loc în altul, adunați în cete primitive, cuprinzând un număr mai mare sau mai mic de oameni. Ce căutau și ce voiau? Puțin, destul de puțin. Nu apăruseră visurile mari. Căutau mijloacele de existență, căutau cu înfrigurare: să găsească hrană, să nu piară din cauza foamei și să se poată apăra împotriva animalelor sălbatice. Aveau rațiune, dar nu aveau suficientă experiență. Pânduți de primejdii la tot pasul, se străduiau să supraviețuiescă. Viața acestor oameni le era săracă după cum simple și rudimentare le erau uneltele de piatră, de lemn ori din os, pe care le foloseau, săracă hrana pe care o procurau de-a gata din natură: fructe din copaci, rădăcini ori scoarță de copac pe care cu maxilarele lor puternice o puteau mesteca, melcișori și râme din apele râurilor ori insecte. Cu alte cuvinte, ei nu produceau nimic atunci, ci doar consumau, luau de-a gata ceea ce le

oferea natura. Important este însă că pe acești oameni îi aflăm de la început ca trăind împreună, într-o comunitate sau colectivitate. Omul a intrat în istorie ca o ființă sociabilă, care simte, adică, nevoia a nu trăi izolat de semenii săi, ci în colectivitate, ajutându-se unul pe altul, împărtășindu-și unul altuia gândurile și sentimentele, apărându-se împreună de animalele sălbatice, pe scurt, înfruntând greutățile de atunci. Astfel s-a făurit un sentiment de frățietate în cadrul societății. Unirea oamenilor era un sentiment firesc, era o lege naturală, însingurarea ar fi fost o nefericire. În colectivitate oamenii își duceau zilele, trăiau necazurile și bucuriile ce le vor fi avut, lăcrimau ori cântau, vorbeau în graiul lor de atunci.

Erau, cu alte cuvinte, organizați. Dar duceau o viață nesigură, lipsită aproape cu desăvârșire de siguranța zilei de mâine. Dormeau pe terasele râurilor, în scorburile mari ale copacilor, sub stânci sau cel mai adesea sub cerul liber.

Au trecut astfel anii și secolele. Odată cu răcirea climei viața omului s-a schimbat iar. Nevoia l-a făcut să-și găsească adăpost în peșteri, să înceapă să folosească focul. Bărbații plecau la vânătoare. Istoria acelor timpuri străvechi păstrează imaginea vânătorilor de mamuți, strămoși ai elefanților, animale gigantice ale căror fosile figurează și azi în muzeele lumii (la noi se poate vedea un asemenea cadru fosilă la Muzeul Grigore Antipa din București).

BIRUINȚA ASUPRA MAMUȚILOR.

Vânătoarea mamuților nu era ușoară. Prezenta primejdii, riscuri și nu de puține ori chiar jertfe. Dar omul triumfa și atunci asupra animalului, nu se înpăimânta și nu renuța la vânătoare. Născocea mai degrabă asemenea mijloace care să-i înlesnească biruința. Era săpată din timp o groapă cât mai mare și mai adâncă, mascată cu mușchi și frunze de copaci. Vânătorii ațineau calea mamuților prin locurile pe unde știau că trec aceștia. Un atac pieptiș nu avea nici o șansă de biruință. Mamuții aveau putere incomparabil mai mare decât bătele și bolovanii pe care îi puteau folosi vânătorii în lupta cu ei. Vânătorii aveau însă judecată. Dacă nu fusese rostită încă zicala “Unirea face puterea”, ei o presimțeau în colectivitatea lor. De aceea se așezau la pândă în contra vântului, pentru ca giganții să nu-i simtă. Lăsau să treacă turma și abia când un mamut se răzlețea și se rătăcea de ceilalți, devenea slab și putea să fie prins. Atunci vânătorii socoteau că a sosit momentul să atace. Ei începeau să-l hărțuiască pe singuraticul animal, pe cel care rămăsese fără ajutorul colectivității, să strige la el pentru a-l speria. Mamutul era gonit spre groapa morții. Călca pe falsul pământ și se prăbușea în capcană, de unde nu mai putea ieși. Văzându-l înfrânt, vânătorii aruncau de sus, în capul mamutului, cu bolovani sau îl izbeau puternic cu bătele până ce-l omorau. În primele vremuri ale practicării vânătoarei, carnea era consumată crudă. Descoperirea și folosirea focului a jucat un rol de seamă în viața omului primitiv.

LEGENDA SAU POVESTEA FOCULUI?

Există o legendă a focului. Focul, unul din cele 4 elemente esențiale ale naturii, alături de pământ, apă și aer, are povestea lui, lungă și adevărată. Grecii antici însă au născocit mitul lui Prometeu, un temerar care ar fi furat un crâmpei din focul zeilor pentru a-l dărui oamenilor și a le face viața mai ușoară. Zeus, tatăl zeilor la greci, ce ar fi locuit, ca toți ceilalți zei, pe vârfurile înzăpezite ale munților Olimp, l-a pedepsit pe cutezătorul Prometeu, înlănțuindu-l de o stâncă din munți. În fiecare zi o pasăre cu ciocul de fier ciugulea din ficatul acestuia. Dar Prometeu a răbdat chinurile cumplite cu bărbăție, până când, într-o zi, vestitul Hercule, înfruntând cu puterea lui voința zeilor, l-a eliberat pe Prometeu, rupând lanțurile grele și nemiloase ca pe nimic. De atunci Prometeu a rămas o figură de legendă, așa cum de fapt a și fost, dar mai cu seamă simbol al dăruirii în folosul oamenilor, erou al antichității grecești.

*

PROMETEU ADUCE OAMENILOR FOCUL (DIN LEGENDELE GRECILOR)

Focul ardea numai în Olimp, bine păzit de Zeus, zeul zeilor. De la o vreme acesta devenise rău cu oamenii. În schimb, titanul Prometeu lua apărarea lor în fața capriciilor celor de sus.

După ce îl mai păcălise pe Zeus cu prilejul unor sacrificii, Prometeu i-a cerut zeului zeilor focul, spre a-l aduce oamenilor.

— Oamenii trăiesc greu – i-a zis titanul lui Zeus într-o zi.

Îndură frigul și stau mult timp în întunec, în peșteri. Mănâncă totul crud, n-au cu ce să-și prepare mâncarea. N-au cu ce topi metalele, să-și facă unelte și arme mai bune.

Zeus, căruia îi intrase în minte că oamenii l-ar putea detrona într-o zi, l-a refuzat.

Prometeu nu s-a descurajat și și-a propus să-l înfrunte din nou pe mai marele zeilor, pentru a aduce oamenilor focul. S-a furișat, noaptea, în fierăria lui Hefaistos, unde focul ardea pe vatră. Păzitorul focului dormea dus... În tulpina unei crengi de soc, special adusă cu el, a pus repede câțiva cărbuni aprinși, după care a fugit cât a putut de repede, până ce a ajuns în satele din văi. Aci, chemând oamenii, a pus cărbunii sub o grămăjoară de frunze și surcele uscate – și o flacără strălucitoare s-a înălțat veselă în văzduh.

Când Zeus a înțeles că focul i-a fost răpit, a răcnit de s-a zguduit pământul până în adâncuri. Și a hotărât o pedeapsă cumplită pentru titanul Prometeu.

Dar focul era deja în mâna oamenilor!...

*

Aceasta este, deci, o legendă.

Originea focului trebuie căutată însă cu mult înainte, în acele vremuri îndepărtate ale pietrei. Obținerea focului a avut loc pe cale naturală. Fulgerele aprindeau pădurile. Oamenii de atunci, pe care i-am surprins o clipă la vânătoare, în lupta pentru răpunerea mamutului, au înțeles că focul, pe lângă caracterul lui distrugător poate să-i ajute la schimbarea în bine a vieții lor grele și nesigure. Din marele foc ce mistuia pădurea au luat și ei un crâmpei de foc, aprinzându-l pe vetrele lor. Iată de ce legendele de mai târziu sau anumite obiceiuri poartă semnul acelor vremuri. Desigur că, aflați la începutul istoriei, cu uneltele înapoiate și cu o gândire rudimentară, oamenii au dat și o interpretare supranaturală focului.

Dar mai apoi au învățat să-l și producă prin diverse procedee simple.

Focul era vegheat să nu se stingă pentru că, neputându-l stăpâni, oamenii au sfârșit prin a-l crede zeu. A apărut la comunitățile umane cultul focului, ca de altfel în general cultul forțelor naturii, prima formă de credință a oamenilor. Legenda lui Prometeu își dezvăluie prea bine sensurile: focul era de origine divină și ca atare în mâna zeilor iar omenirea a trebuit să plătească prin jertfa lui Prometeu

obținerea focului. Oamenii primitivi n-au putut înțelege că focul era un element natural și că viața focului făcea parte din viața naturii, în cadrul căreia și ei se născuseră. Așezau pază strașnică pentru a-l veghea pe acest “zeu atotputernic”. Cea mai mare pedeapsă o primea cel care era găsit adormit iar focul stins, pedeapsa cu moartea, necruțătoare, oricât de drag le-ar fi fost cel care a păcătuit. Se repezeau cu bâtele lor de vânători, dar de data aceasta nu pentru a doborî mamutul ci pentru a-l sfârși din viață pe cel care greșise. O mărturie a acestui obicei primitiv o vom găsi la romani într-o formulă, firește, mai evoluată. Este vorba despre fecioarele vestale, la Roma, care trebuiau să păzească focul sacru din altarul zeiței Vesta pentru ca acesta să nu se stingă. Ele erau purificate prin foc (arse de vii) pentru păcatul de a nu fi vegheat cum trebuie.

De atunci, omul a rămas strâns legat de foc. Mai târziu, mintea sa născocitoare a putut să înțeleagă tot mai mult că focul poate fi ușor obținut și nu are nimic supranatural. Frecau două lemne uscate sau două pietre de silex (cremene) până când ieșeau scântei ca de aici să se ajungă la flacără.

Povestea focului, care ca orice element devenit folositor nu are moarte, poate continua oricât. Important a fost la oamenii primitivi că au știut să-l folosească spre a-și îmbunătăți condițiile de viață. Clima se răcise. Focul îi ajuta să se încălzească. Pe lângă pieile de animale care îi înveșmântau, focul adauga căldură și lumină în condițiile nopții. La gura peșterilor erau așezate focuri mari. Focul devine un bun păzitor, la rândul lui, împotriva animalelor sălbatice care se știe că se tem de el. Dar cel mai însemnat lucru l-a constituit îmbunătățirea condițiilor de hrană. Carnea nu mai era consumată crudă. Oasele se desprind mai ușor de pe carnea fiartă. Din oase se fac unelte alături de cele din piatră pe care le foloseau comunitățile și chiar “harpune” ascuțite, bune pentru pescuit. Deși vânătoarea nu este părăsită, se adaugă și îndeletnicirea pescuitului, la rândul ei izvor de hrană.

PIATRA, LEMNUL SAU OSUL?

Se spune că în vremea aceea – timpul nu se poate ști, deci nici ziua, nici luna și nici chiar anul, care deveneau frânturi în scurgerea vremii – trei tineri se sfădeau pentru te miri ce și erau gata să sară și la încăierare.

Văzându-i astfel, un bătrân care nu mai mergea de mult la vânătoare, se apropie de ei și le zise:

— Ce se petrece cu voi de vă întreceți în a striga, fiecare cu vorba căutând să-l acopere pe celălalt?

Văzându-l pe bătrân, tinerii se potoliră. Bătrânii erau la mare respect. Unul din tineri căută să-i arate pricina pentru care se certau:

— Noi avem fiecare unealta noastră. Eu un cuțit de piatră, el o bătă de lemn iară celălalt un os bine ascuțit. Și fiecare crede că unealta lui e cea mai bună. De aceea ne certăm. Poate ne faci dreptate!

Bătrânul îi privi pe rând. Pe fața lui apăruse un zâmbet. Spuse rar și răspicat:

— Vă certați în zadar. Iară eu vă voi face dreptate. Tu, cel care ai cuțitul acela din piatră, du-te la marginea apei și încearcă să înfigi cuțitul într-un pește, cum ai face cu o harpună!

Tânărul alergă la marginea apei în privirile celorlalți. Așteptă până ce zări un pește mare sărind și săltându-se la suprafața apei pentru ca apoi să revină în valuri. Se repezi fulgerător și încercă să-l străpungă cu cuțitul său din piatră. Doar îl lovi și-l aruncă mai departe, nu-l pătrunse și îl scăpă din mână. Așa făcu și cu alți pești și avu același rezultat. Descurajat, se întoarse și își mărturisi neputința. Atunci bătrânul îi spuse celui care purta osul ascuțit în mâini:

— Ia încearcă și tu!

Tânărul se duse și el la țărnul apei și de cum văzu un pește săltându-se la suprafață se repezi și cu ascuțișul osului îl străpunse bine. Îl luă apoi în brațe și-l aduse celor care îl așteptau.

Bătrânul surâse și le spuse celorlalți doi:

— Tu care n-ai izbutit a prinde peștele cu cuțitul tău din piatră și tu care ai în mână o bătă de lemn, luați-vă la bătaie cu armele voastre să vedem care este mai tare!

Cei doi tineri se supuseră. Cel cu cuțitul de piatră se repezi la cel cu bătă de lemn să-l lovească. Dar nu izbuti să se apropie pentru că bătă era lungă în timp ce cuțitul foarte scurt, cât să-l ții în mână. Atunci, cel cu bătă îl lovi peste mână pe cel cu cuțitul încât acesta îi dădu drumul la pământ armei sale, urlând de durere. Ba i-ar fi ars și o lovitură cu bătă drept în moalele capului dacă n-ar fi intervenit bătrânul:

— Lasă-l acum, l-ai învins!...

Apoi, adresându-se învingătorului: Ia acum bătă ta din lemn și lovește cu putere în bolovanul de colo!

Tânărul se supuse. Își sumeți bătă și dădu o lovitură năpraznică în creștet bolovanului. Dar

bâta se frânse cât ai clipi.

Atunci bătrânul spuse din nou:

— Iată ce vă zic eu vouă. Că nici o unealtă nu e mai bună decât alta. Ci fiecare e bună în felul ei și toate trei la fel de folositoare. Să le folosiți însă cu pricipere acolo unde trebuie!

Tinerii mulțumiră bătrânului pentru sfatul înțelept. Căutară să învețe a mânui cât mai bine și unealta din piatră, și cele din lemn și din os, spre binele și folosul tuturor!

SE AJUNGE LA GINTĂ

Mutându-se în peșteri, oamenii devin ceva mai stabili decât înainte. Cetele sau hoardele nu-și mai aflau rostul. S-au strâns laolaltă după ce era mai ușor de simțit și de înțeles: nașterea și creșterea. Noua comunitate, mai unită, s-a numit gintă. Ginta cuprindea pe oamenii ce se trăgeau din aceeași strămoși, deci de același sânge. La începutul existenței acestei forme de organizare, în cadrul ginte rolul cel mai însemnat era deținut de femei. Poziția superioară a femeii (mamei) decurgea din faptul că ea era dătătoare de viață, împărțea carnea adusă de vânători, se ocupa în general de ceea ce se putea numi „gospodăria” acelor vremuri, păstra proviziile etc. Viața bărbaților era nesigură. Ei trebuia să se înfrunte și să lupte cu animalele sălbatice. Mulți pierreau la vânătoare, nu se mai întorceau la vetre. Femeia mamă rămânea statornică la vatră, cum s-ar spune, reprezenta elementul sigur, de permanență, cel menit să asigure creșterea copiilor și perpetuarea speciei umane. Poate și numele copiilor era stabilit de mamă.